

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

Справа «Васільєва та інші проти України»

(Заяви № 39876/05, № 35532/06 та № 37715/06)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

12 березня 2009 року

ОСТАТОЧНЕ

12/06/2009

*Це рішення стане остаточним відповідно до умов, зазначених у п. 2 статті 44 Конвенції.
Воно може підлягати редакційним виправленням.*

У справі «Васільєва та інші проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

п. Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *Голова*,

пані Рената Ягер (Renate Jaeger),

п. Марк Віллігер (Mark Villiger),

пані Ізабель Берро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefèvre),

пані Миряна Лазарова-Трайковська (Mirjana Lazarova Trajkovska), *судді*,

п. Станіслав Шевчук (Stanislav Shevchuk), *суддя ad hoc*,

та пані К. Вестердік (Claudia Westerdiek), *Секретар секції*,

після обговорення за зачиненими дверима 17 лютого 2009 року,

вносить таке рішення, що було прийняте того ж дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена проти України за трьома заявами (№ 39876/05, № 35532/06 та № 37715/06), поданими до Суду 28 жовтня 2005 року, 19 серпня та 4 вересня 2006 року відповідно громадянами України Ларисою Миколаївною Васільєвою, Ольгою Миколаївною Єременко та Іриною Анатоліївною Додушко (далі — заявниці) відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція).

2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим — п. Ю. Зайцевим, Міністерство юстиції.

3. 6 вересня 2007 року Суд вирішив направити Уряду скарги на невиконання рішень. Було також вирішено розглядати питання щодо прийнятності та суті заяв одночасно (пункт 3 статті 29 Конвенції).

ЩОДО ФАКТІВ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Судовими рішеннями (див. додаток нижче) заявницям було присуджено різні суми, які передбачені статтею 57 Закону про освіту як виплати викладачам. Однак виплати на користь освітян не провадились через відсутність відповідних асигнувань в державному бюджеті.

5. У 2004 році Верховна Рада України прийняла Закон № 1994-IV, яким встановила зобов'язання погасити кредиторську заборгованість по виплатах, які передбачені статтею 57 Закону про освіту, починаючи з 2005 року протягом п'яти років.

6. На сьогоднішній день рішення, винесені на користь заявниць, залишаються частково невиконаними.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

7. Відповідне національне законодавство викладене в рішенні «Скрипняк та інші проти України» (*Skrynyak et autres c. Ukraine*), №№ 9177/05, 14241/05, 10596/06, 17346/06, 20912/06, 34604/06, пп. 7–13, 10 липня 2008 року).

ЩОДО ПРАВА

I. ОБ'ЄДНАННЯ ЗАЯВ

8. З огляду на схожість заяв щодо фактів і питань, які вони піднімають, Суд вважає за необхідне об'єднати їх відповідно до пункту 1 статті 42 Регламенту.

II. ЩОДО НЕВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДУ

9. Заявниці стверджують, що тривале невиконання рішень, винесених на їх користь, становить порушення їхніх прав, гарантованих пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу. Ці положення викладені наступним чином:

Пункт 1 статті 6 Конвенції

«Кожен має право на ... розгляд його справи упродовж розумного строку ... судом, ..., який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

Стаття 1 Першого протоколу

«Кожна фізична або юридична особа має право мирно володіти своїм майном. Ніхто не може бути позбавлений своєї власності інакше як в інтересах суспільства і на умовах, передбачених законом і загальними принципами міжнародного права.

Проте попередні положення жодним чином не обмежують право держави вводити в дію такі закони, які вона вважає за необхідне, щоб здійснювати контроль за користуванням майном відповідно до загальних інтересів...»

A. Щодо прийнятності

*1. Щодо відповідності правилу *ratione personae**

10. Уряд стверджує, що 15 серпня 2007 року 2738,87 гривень¹ було перераховано другій заявниці в ході провадження державною виконавчою службою і що 21 серпня 2007 року боржник добровільно сплатив решту боргу. Уряд вважає, що заявниця не є жертвою за змістом статті 34 Конвенції.

11. Заявниця оскаржила це твердження, запевняючи, що рішення не було виконане в повному обсязі.

12. Суд зазначає, що зауваження Уряду не дозволяють визначити, чи кошти, сплачені другій заявниці, становили повне виконання рішення у справі. Таким чином, він відхиляє зауваження Уряду щодо несумісності з правилом *ratione personae*.

2. Щодо зловживання правом на подання заяви

13. Уряд стверджує, що рішення, винесене на користь другої заявниці, було виконане. Тому він вважає, що вимоги заявниці повинні бути відхилені як зловживання правом на подання заяви відповідно до пункту 3 статті 35 Конвенції.

14. Заявниця заперечує проти цього твердження.

15. Суд вважає, що заява не може бути відхилена як неправдива через те, що виявилось, що вона була заснована на неправдивих фактах чи що в ній пропущені важливі факти (див., наприклад, рішення «*Akdivar ta inisi protu Turpchini*» (*Akdivar et autres c. Turquie*), від 16 вересня 1996 року, *Recueil des arrêts et décisions* 1996-IV, пп. 53–54, від 20 червня 2002 року), що не відноситься до даної справи.

16. Таким чином, Суд відхиляє це попереднє зауваження Уряду і вважає, що заяви всіх заявників за пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу не є явно небогрунтованими за змістом положень пункту 3 статті 35 Конвенції. Він також зазначає, що він не бачить ніяких інших підстав для неприйнятності. Тому вони повинні бути визнані прийнятними.

B. Щодо суті

17. Уряд представив аргументи, аналогічні тим, що наводились у справі «*Скрипняк та інші проти України*» (*Skrypnyak et autres*), щоб продемонструвати відсутність передбачуваних порушень (вищенаведене рішення «*Скрипняк та інші*» (*Skrypnyak et autres*), п. 19).

18. Стосовно другої заявниці Уряд запевняє, що рішення, винесене на її користь, було виконане повністю 21 серпня 2007 року. Він також стверджує, що деякі суми були сплачені першій та третій заявницям.

19. Заявниці заперечують проти тверджень Уряду.

20. Суд далі зазначає, що зауваження Уряду не дозволяють встановити, чи несуть за собою кошти, сплачені заявницям, повне виконання рішень у справі. Зокрема, копії представлених документів не доводять, що виплати були здійснені саме для виконання судових рішень, винесених на користь заявниць, а не на реалізацію вищезгаданої програми (див. вище п. 5).

21. Суд вже розглядав справу, в якій порушувались питання, аналогічні даному випадку, в якій він вже встановив порушення пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 1 Першого протоколу (вищезазначене рішення «*Скрипняк та інші*» (*Skrypnyak et autres*), пп. 21–24 та 27–28). Після розгляду всіх матеріалів, які були йому представлені, Суд вважає, що Уряд не надав жодних аргументів, що могли б переконати дійти іншого висновку.

¹ Приблизно 412 євро.

22. Отже, було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції та статті 1 Першого протоколу.

ІІІ. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ

23. Третя заявниця також стверджувала про порушення статей 8, 10 та 13 Конвенції. Вона скаржилась, що начальник відділу освіти та державні органи чинили моральний тиск на неї та робили наклепницькі заяви, спрямовані проти неї.

24. В обґрунтування своїх тверджень заявниця представляє копію заяви, що критикує дії начальника відділу освіти та деяких депутатів, адресовану викладачами до місцевої ради. Вона також представила статтю в місцевій пресі, в якій висловлено недовіру вчителів до заходів, прийнятих державою, та звинувачення на адресу начальника відділу освіти. До речі, він заперечував проти цих звинувачень.

25. З огляду на те, що заявлена скарга не є достатньо обґрунтованою, і в тій мірі, в якій питання, що відносяться до його компетенції, оскаржувались, Суд не знайшов жодних зовнішніх порушень прав і свобод, гарантованих Конвенцією та протоколами до неї.

26. З цього випливає, що ця скарга є явно необґрунтованою і повинна бути відхилена відповідно до пунктів 3 та 4 статті 35 Конвенції.

ІV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

27. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

А. Шкода

28. Перша заявниця вимагала 5000 євро моральної шкоди.

29. Друга заявниця вимагала 13 926,18 гривень² матеріальної шкоди та 20 000 євро моральної шкоди.

30. Третя заявниця вимагала 25 000 євро моральної шкоди.

31. Крім того, всі заявниці вимагали завершення виконавчого провадження та перерахування сум відповідно до темпів інфляції.

32. Уряд не надав жодних заперечень щодо повного виконання рішень у справі стосовно першої та другої заявниць, але висловив свою незгоду з усіма іншими вимогами. Зокрема, він вважає, що вимоги стосовно моральної шкоди є занадто високими.

33. Суд вважає, що Уряд повинен виконувати свої зобов'язання стосовно виплати заявницям сум, які були присуджені їм рішенням суду у справі і які залишаються невиплаченими на сьогоднішній день. Він відхиляє інші вимоги.

34. Вирішуючи на засадах справедливості, він також вважає за доцільне виплатити моральну шкоду першій заявниці 2000 євро, другій заявниці — 1200 євро, третій заявниці — 1200 євро.

35. Що стосується вимог перерахування сум відповідно до темпів інфляції, оскільки ці вимоги не підкріплені жодним документом, Суд приходять до висновку, що немає ніяких підстав для надання заявницям відповідних сум.

В. Судові витрати

36. Перша та третя заявниці не представили жодних вимог у рамках цієї глави.

37. Тому Суд вважає, що немає необхідності присуджувати будь-яку суму.

38. Друга заявниця вимагала 131,72 гривень³ судових витрат. Визначивши, що вона на обґрунтування своєї вимоги представила лише один документ на суму 36,72 гривень⁴, Суд вважає за доцільне виплатити 5 євро судових витрат.

С. Пеня

39. Суд вважає за доцільне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви.

² Приблизно 1813 євро.

³ Приблизно 17 євро.

⁴ Приблизно 5 євро.

2. *Оголошує* заяви щодо скарг за пунктом 1 статті 6 Конвенції та статтею 1 Першого протоколу прийнятними, а решту заяви — неприйнятною.
3. *Постановляє*, що мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.
4. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 1 Першого протоколу.
5. *Постановляє*, що:
- а) протягом трьох місяців, коли рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна виконати свої зобов'язання щодо виплати заявникам коштів, що належать їм за рішеннями судів і що залишаються невиконаними на сьогоднішній день, а також повинна сплатити:
- i. 2000 (дві тисячі) євро першій заявниці, 1200 (одну тисячу двісті) євро другій заявниці та 1200 (одну тисячу двісті) євро третій заявниці відшкодування моральної шкоди плюс будь-який податок, який може бути стягнуто із заявниць;
- ii. 5 (п'ять) євро другій заявниці відшкодування судових витрат плюс будь-який податок, який може бути стягнуто із заявниці;
- б) суми мають бути конвертовані у національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
- с) зі спливом зазначеного тримісячного строку і до повного розрахунку на вищезазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*interest simple*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в цей період, плюс три відсоткових пункти.
6. *Відхиляє* решту вимог заявниць щодо справедливої сатисфакції.
Вчинено французькою мовою і повідомлено у письмовій формі 12 березня 2009 року згідно з пунктами 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

К. ВЕСТЕРДІК
Секретар

П. ЛОРЕНЦЕН
Голова

Додаток

Прізвище заявниці	Дата винесення рішення суду першої інстанції	Дата винесення рішення апеляційною інстанцією	Дата винесення рішення касаційною інстанцією	Присуджена сума, гривні (євро—приблизно)
Васільєва	10 липня 2000 року Стрийський міський суд			1885,73 (285) 30 (4,5)
Єременко	13 квітня 2004 року Автозаводський районний суд м. Кременчука	8 липня 2004 року Апеляційний суд Полтавської області 25 травня 2007 року Апеляційний суд Сумської області		5995,78 (907)
Додушко	20 листопада 2002 року Крюківський районний суд м. Кременчука	9 березня 2004 року Апеляційний суд Полтавської області	17 травня 2006 року Верховний Суд України	4350,24 (650)